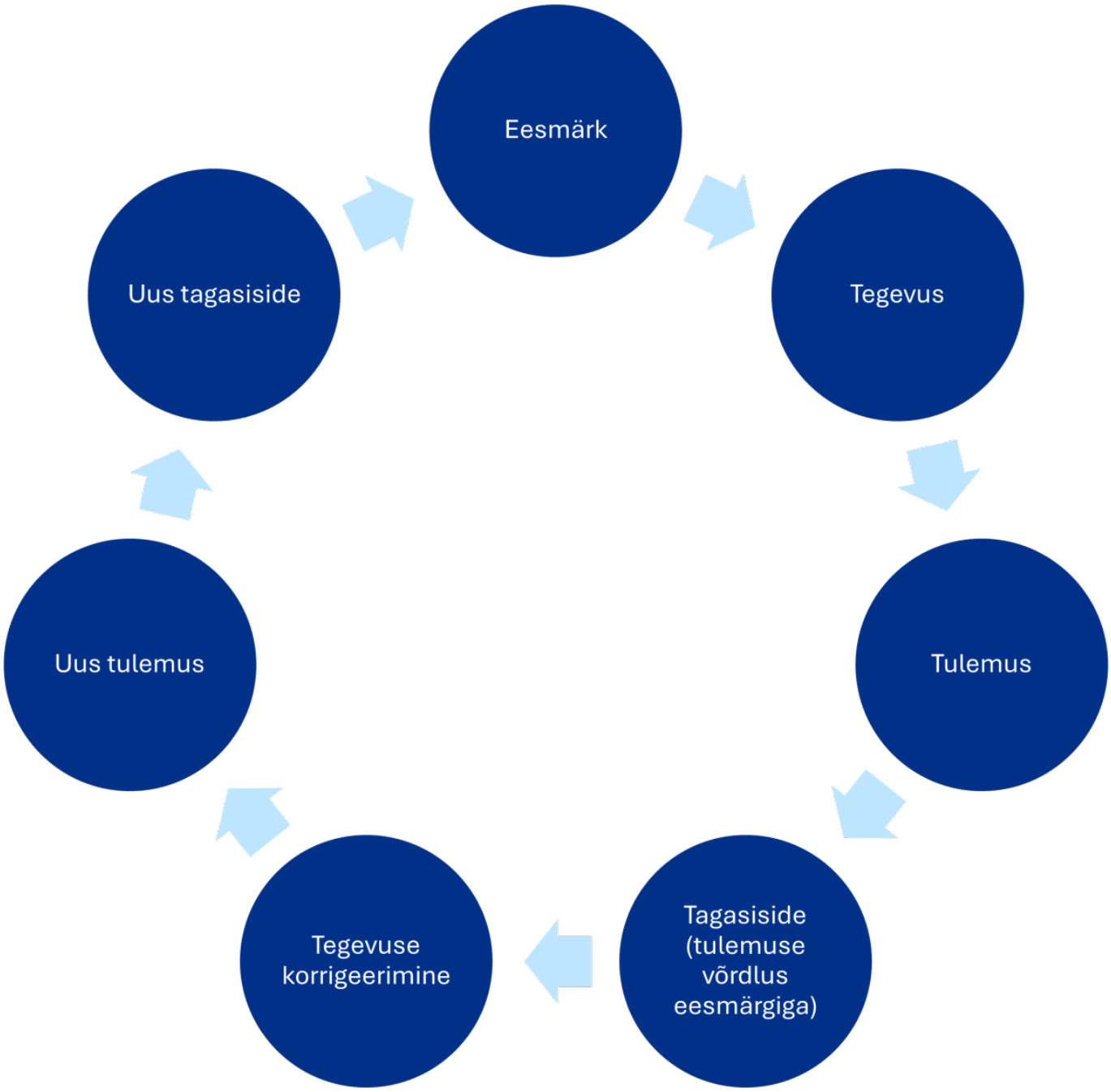
4.1 Mõõdikute liigid

Mõõdik on olukorra või muutuse, sealhulgas eesmärgi või tulemuse iseloomustamiseks kasutatav mõõdetav näitaja.

Mõõdikute seadmine on osa klassikalisest arengu juhtimise skeemist.

Joonis 6. Arengu juhtimise skeem

Mõõdikut võib defineerida järgmiselt.

- Mõõdik tõlgib eesmärgid tegevuse tasandile.
- Mõõdik aitab mõista, kuidas toimub liikumine seatud eesmärkide suhtes.
- Mõõdik edastab teavet, mis võimaldab aru saada, kas ollakse õigel teel või mitte.
- Mõõdik teeb nähtavaks arendustegevuse tulemuslikkuse ja võimaldab vajadusel teha korrektsioone, et saavutada soovitud tulemusi.

Sõltumata sekkumiste sisust peaks arendustegevuse tulemuslikkuse mõõdikud olema

- asjakohased, s.t väljendama selget seost eesmärgiga;
- legitiimsed, s.t usutavad ka "inimesele tänavalt", üheselt mõistetavad ja kergelt tõlgendatavad;
- olulised, s.t mõõtma võimalikult täpselt asjakohaseid tulemusi;
- lihtsalt jälgitavad (sh pidades silmas andmete kogumise kulusid);
- mittemanipuleeritavad, s.t mitte kallutama tegevusi fookusest ja motiveerima elluviijaid tegelema õigete asjadega;
- olulisi otsuseid langetada aitavad.

Mõõdikute seadmisel on asjakohane silmas pidada järgmist.

- Mida mõõdad, seda saad.
- Mida mõõdetakse, seda ka tehakse.
- Tulemusi mõõtmata ei saa eristada õnnestumist või läbikukkumist.
- Kui ei tunta ära läbikukkumist, ei saa seda parandada.
- Kui ei tunta ära edu või ebaedu, ei saa sellest õppida.

- Kui ei tunta ära edu ja ei saa seda premeerida, siis tõenäoliselt premeeritakse läbikukkumist.
- Kui saavutatakse tulemusi, võidetakse avalikkuse toetus.

Mõõdikute loomine, valimine ja analüüsimine on protsess. **Mõõta tuleks ainult seda, mis on oluline**.

Soovitatav on kasutada erinevaid mõõdikute liike:

- väljundmõõdik (mõõdab hulka),
- tulemusmõõdik (mõõdab tagajärge) ja
- mõjumõõdik (mõõdab pikaajalist muutust).

Parima tulemuse saamiseks tuleb valida tasakaalus mõõdikute komplekt.

Mõõdikute seadmisel tuleb **olla ratsionaalne** ja mitte ehitada väga keerukaid süsteeme. Tuleb arvestada seda, millise sagedusega ja millisest allikast vajalikud andmed/teadmised saadakse ning millist töökoormust mõõtmine põhjustab. Kontrollida tuleb seda, et mõõdikud töötaks ka muutuvates oludes.

Mõõdikute seadmisel on oluline määratleda **baastase ja soovitud sihttase** konkreetseks ajaperioodiks. Mõõdikute puhul kasutatakse nii kvantitatiivseid (arv, protsent, indeksi väärtus) kui ka kvalitatiivseid näitajaid (kasvav, stabiilne, kahanev). Konkreetsete mõõdikute kasutamisel tasub jälgida riigi poolt erinevates poliitikavaldkondades seatud mõõdikuid ja vajadusel neid kasutada. See võimaldab säästa aega andmete kogumisele ja on väga oluline, et sellisel juhul oleks võimalik konkreetse arendustegevuse mõõtmine teha nähtavaks ka üleriigilises pildis.

Veel tuleb silmas pidada seda, et mõõdikuid on asjakohane määratleda võimalikult organisatsiooniüleselt, mitte kitsalt valdkondade keskselt. Kõige suuremad arendustegevuse tulemuslikkuse probleemid on põhjustatud ennekõike vähesest koostööst, mitte niivõrd konkreetse inimese ebaefektiivsusest.

Väga paljud kohalikku omavalitsust puudutavad mõõdikud on kõigile kättesaadavad portaalis MinuOmavalitsus.ee.

MinuOmavalitsus.ee

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 30.12.2025